

روز قیامت

تألیف:

دانشمند محقق عبدالرزاق نوفل

ترجمه و تنظیم:

سید ابراهیم قریشی مکری

Nawfal, Abdal-Rezzaq

نوفل، عبدالرزاق

روز قیامت / تألیف عبدالرزاق نوفل؛ ترجمه و تنظیم ابراهیم قریشی مکرری. - تهران:

احسان، ۱۳۸۳.

۲۳۸ ص.

ISBN: 964-356-244-1

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. وستاخیز - جنبه‌های قرآنی. الف: قریشی مکرری، ابراهیم، ۱۳۲۲ - مترجم.

ب. عنوان.

۲۹۷/۱۵۹

BP۱۰۴/۵۹

۱۳۸۳

م۸۳-۷۹۰۹

کتابخانه ملی ایران

عبدالرزاق نوفل

روز قیامت

مید ابراهیم قریشی مکرری

● ناشر:

● تیراژ:

● نویت چاپ:

● چاپ:

● شابک:

● قیمت:

نشر احسان

۳۰۰۰ جلد

اول - ۸۳

چاپخانه مهارت

ISBN: 964-356-244-1 / ۹۶۴-۳۵۶-۲۴۴-۱

۱۴۰۰ تومان

نشر احسان

فروشگاه شماره ۱: تهران - خیابان انقلاب - روبروی دانشگاه - مجتمع فروزنده -

شماره ۴۰۶ - تلفن: ۶۹۵۴۴۰۴

فروشگاه شماره ۲: تهران - خیابان ناصر خسرو - کوچه حاج نایب - شماره ۱/۱۱ -

تلفن: ۳۹۰۲۷۵۰

مستودق پستی: تهران ۳۸۵ - ۱۱۴۹۵

اهداء

الإهداء:

إلى الذين يتفكرون في يوم القيامة مشاركة لهم فيما يتفكرون فيه
إلى الذين تلهيهم الحياة الدنيا عن التفكير في يوم القيامة دفعه لهم
على التفكير فيه.
ودعوة للعمل من أجل يوم القيامة لا ريب فيه.
لعلنا ننجو من شرّ ما فيه.
وننال خير ما فيه.

تقديم

به کسانی که درباره‌ی قیامت و رستاخیز به تفکر و تتبع پرداخته - و
مشارکت با آنان در موضوع تفکر.
به کسانی که حقیقه دنیا و حیات در آن او را از تفکر درباره‌ی قیامت
باز داشته و دفع و گسیل داشتن آنان به تفکر در آن و دعوت به انجام عمل
(سعادت آور و کردار و پندار نیک و پسندیده) برای روز قیامت که شکی
در تحقق یافتن آن نیست تا شاید و به این امید که از شر موجود در آن
محفوظ و محروس گردیده و به خیر و سعادت و نعمات وافر آن نایل و
مستفیض گردیم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

(نساء، آیهی ۸۷)

یگانه خدایی که اندر وجود

جز او هیچ معبود دیگر نبود

به روز قیامت به روز جزا

که هرگز در آن نیست شکّی روا

به یکجا کند جمع هر کس که هست

چه افراد کافر چه یزدان پرست

چه کس هست صادق تر از کردگار

که گوید سخن را چنین آشکار

فهرست مطالب

مقدمه‌ی مترجم	۷
مقدمه‌ی مؤلف	۱۳
اسماء و صفات یوم‌القیامه	۱۷
از مرگ تا قیامت	۶۵
قیام قیامت و رستاخیز چه وقت است	۱۱۳
بهشت و جهنم	۱۶۳
حساب به رحمت و رحمت بدون حساب	۱۹۹
تألیقات مؤلف	۲۴۰

مقدمه‌ی مترجم:

نیندیشی از آن روزی که در وی
جگرها خون و دلها ریش بینی
دهندت نامه اعمال و گویند
بخوان تا کرده‌های خویش بینی
مکن بد ور کنی باری در آن کوش
کسه اندر ز نامه نیکی بیش بینی

مسأله‌ی قیام قیامت و رستاخیز و عالم بعد از مرگ از برجسته‌ترین و
مهمترین مسائلی است که از دیرباز، ذهن و فکر خاص و عام را به خود
مشغول داشته، و حواسها را به سوی خود جلب کرده است، و علما و
دانشمندان دینی و علمی و فلسفی را در طول قرون و اعصار بر آن داشته
است که با توجه به نحوه‌ی ادراک و برداشت خود نسبت به عالم برزخ و
روز رستاخیز و چگونگی کیفیت بهشت و دوزخ آراء و نظریات مختلف و
متنوعی را ارائه دهند. و شعرا و بزرگان علم و ادب و عرفا و نویسندگان
چیره دست نیز به طرق مختلف درباره‌ی آن به بحث و فحص پرداخته و با
توجه به تصوّرات ذهنی و دریافته‌ها و تجزیه و تحلیل‌های عقلانی خود
مطالب منثور و منظومی را به قید تحریر و کتابت در آوردند.

با توجه به اینکه سرنوشت واقعی انسان به کیفیت و چگونگی وضعیت او در این روز وابسته بوده و به حقیقت این روز است که تعیین کننده‌ی سرنوشت انسان در عالم آخرت، به لحاظ سعادت و شقاوت می‌باشد، لذا در هر وقت از شبانه روز موضوع قبر و قیامت و عالم آخرت از نظرش خطور نماید، به قول سعدی شیرین کلام عیش ربیعش را به طیش خریف مبدل ساخته و زندگی را بر او مکدر و ناگوار می‌سازد؛ زیرا موضوع قبر و قیامت از جمله موارد مهم و بغرنجی هستند که به قول معروف، شوخی بردار نبوده و اصولاً هیچ انسان بصیر و اهل بینش و خرد آن را به بازیچه نمی‌گیرد و همین امر است که شاعر وقتی که هوس می‌کند چند لحظه‌ای در عالم رؤیا و در شب مهتابی در زیر آسمان پرستاره لایتناهی، در هوای آزاد طبیعت سپری نماید خود به خود موضوع قبر و قیامت و سرنوشت و رفتار و کردارش در این مدت عمری که سپری کرده است برایش تداعی گردیده و با دیدن و قرار داشتن خود در برابر این روز هراس‌انگیز بیم آور و وحشت‌بار، بالبداهه این بیت شعر به خاطرش خطور نموده و بگوید:

مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو

یادم از کشته‌ی خویش آمد و هنگام درو
یا شاعر خردورز و متفکر و اندیشمند دیگر با مجسم نمودن
منظره‌ی صحرای محشر و قیامت و مشاهده‌ی وضع و حال انسانها در
عالم رؤیا بگوید:

مؤمنان و کافران ایستاده مدهوش و حزین

دستها درکش زده و ز جامها عریان شده

بانگ بردا برد و گیرا گیر باشد در قفا

بینی از پیشت جحیم و دوزخی غزان شده

به طور مسلم اگر انسان با چشم بصیرت و بینش خردمندانه و

عبرت پذیر و عالمانه مسائل و موارد قبر و قیامت را در نظر خود مجسم

نموده و این فرموده‌ی حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و آله که می فرماید: «قبر یا باغی

است از باغهای بهشت و یا حفره‌ای است از حفره‌های جهنم» سوزان و

ملتهب و فروزان مدّ نظر قرار دهد، قطعاً خود را در یک عالم و موقعیت

روحی دیگر خواهد دید و یا جزم عزم مصمم خواهد شد که همه‌ی تلاش

و جدّ و جهدهایش را منحصرأ در ذخیره کردن و اندوخته نمودن توشه‌ی

آخرت مصروف دارد.

به هر حال نظر به اینکه دانشمند محقق جناب آقای عبدالرزاق نوفل

از جنبه‌ی قرآنی و علوم آزمایشگاهی و بیولوژی و فیزیولوژی مسأله‌ی

عالم برزخ را به نحو احسن و شایسته‌ای مورد بررسی و دقت نظر قرار

داده است و با آوردن شواهد قرآنی و آزمایشهای علمی و عملی و

استنادات فلسفی و عقلانی و استدلالهای عالمانه مسائل مربوط به عالم

برزخ و قیامت و تحقق وقوع آن روز را قطعی و حتمیت بخشیده و به اثبات

رسانیده است، و با بیان شیوا و قلم رسای خود آن را مورد تجزیه و تحلیل

عالمانه قرار داده است، این امر مشوق بزرگی برای حقیر گردید تا بعد از

مطالعه‌ی این کتاب عزیز با وجود مغلق و پیچیده بودن نکات و اصطلاحات علمی با میل و رغبت و اشتیاق هر چه بیشتر اقدام بر ترجمه آن نموده. به قول مرحوم دهخدا این امر ناهموار را بر خود مساعد و هموار نمایم به این امید که مطالعه‌ی این کتاب فخیم، درس عبرت و اندرزی برای همه‌ی ما گردد و با بیدار شدن از خواب غفلت و بی‌خبری و اصلاح کردار و پندار و گفتار خود زمینه‌ی مساعدی برای رستگاری از آن عذاب جانکاهی که از هول و وحشت آن کودکان خردسال را پیر و کافران را نیز برای رهایی و خلاص خود حاضر و قانع به دادن همه‌ی امکانات از زن و بچه و فرزند تا اقوام و وابستگان و به‌طور کلی همه‌ی موجودات عالم به عنوان فدیة تقدیم دارند تا شاید بدینوسیله موجبات رستگاری خود را فراهم بینند.

در خاتمه بر همه‌ی ما لازم و واجب است که برای فراهم دیدن زمینه رستگاری از این عذاب دردناک و جانکاه و مساعد کردن امکانات نیل به سعادت مخلد و همیشگی جنّات نعیم و مستفیض گشتن از رحمت الهی و شفاعت حضرت نبوی ﷺ این فرموده‌ی شیخ اجل، سعدی شیرازی را آویزه‌ی گوش و الگوی رفتار خود قرار بدهیم که می‌فرماید:

برگ عیشی به گور خویش فرست کس نیاورد ز پس تو، پیش فرست
نه اینکه با از دست دادن همه‌ی امکانات در کمال تأسف و تحسر
بگوییم:

تا توانستم ندانستم چه سود چون بدانستم توانستم نبود

در ضمن جهت رفع ابهام و سد باب اعتراض، لازم به تذکر است که اشعار موجود در این ترجمه که در واقع معنی آیات در قالب نظم است به منظور تنوع و آرایش ترجمه و رفع ملال و درک معنی و مفهوم آیات شریفه از قرآن منظوم جناب آقای امید مجد به جز مفردات و قطعاتی که از مترجم است، استفاده و بهره کلی گرفته شده است.

در خاتمه از محضر مبارک عارف و عالم ربانی حضرت جلالت تاب جناب آقای حاج آقا سید طه کمالی زاده که با تقریظ شیوا و مستدل خود زمینه‌ی آرایش و زینت این ترجمه را فراهم ساخته است، کمال تشکر و سپاسگزاری دارم.

از مدیر محترم انتشارات احسان و سایر دست‌اندرکاران و همکاران عزیز و زحمتکش این مؤسسه محترم که در راه اعتلا و نشر و توزیع کتب علمی در موضوعات مختلف دینی و اخلاقی و غیره با تلاش و جد و جهد شبانه‌روزی افتخار خدمات ارزنده‌ی فرهنگی و علمی را تصاحب شده‌اند، کمال تشکر و قدردانی نموده و امید است همیشه و در همه حال مصدر چنین خدمات ارزنده‌ای قرار گیرند.

به امید سعادت و سرافرازی و ترقی و تعالی همه مسلمانان جهان

مقدمه‌ی مؤلف:

﴿قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾
(جاثیه، آیه‌ی ۲۶)

به پاسخ چنین گوی اندر جواب به میدان بزن نیز گوی خطاب
بمیراند و زنده سازد خدا سپس جمع سازد به روز جزا
به روز قیامت که دور از گمان بخواهد رسیدن بدور زمان
ولی اکثر خلق آگه نیستند که از زندگانی به غفلت زیند

انسان پس از طئی مراحل حیات و سپری کردن ایام عمر، مرگ او را
برای زندگی در جهان دیگر در برگرفته و سپس در روز قیامت برانگیخته
می‌شود. گویی که روز قیامت همان روزی است که همه‌ی ما به سوی آن
در حرکتیم.

همه‌ی تطورات و دگرگونی‌هایی که از زندگی و حیات دنیوی تا هنگام
مرگ و زنده شدن و نشور، رخ داده و تحقق می‌یابد، قطعاً برای رساندن
انسان به همان روز معهود است.

بدون شک همه‌ی بیم و هراس‌های انسان از مرگ، به علت ترس و
خوف از زنده شدن و هراس و وحشت از قیامت و رستخیز است. یعنی
همان روزی که همه‌ی ما را برای حساب و بازجویی در آن جمع می‌نماید.

وقتی که عدل در بسیط‌ترین شکل خود و اولین مظاهر و جلوه‌گاهش مبتنی بر این امر باشد که بدون ظلم و جور هر کس را مطابق رفتار و کردارش به سزای اعمال خود برساند، در این صورت عدل الهی و حساب ربّانی چطور خواهد بود.

صدق الله العظیم که در قرآنی کریم راجع به روز قیامت می‌فرماید:

(غافر، آیه ۱۷)

﴿لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ﴾

وقتی که انسان راجع به آن روز تخیل ورزد که چطور خواهد بود؟ و چگونه از حضرت آدم علیه السلام تا آخرین فرزندش را حاضر و جمع می‌کند؟ و با وجود تلاش و کوشش زیاد انسان برای کتمان و مخفی داشتن اسرار و اعمالش چگونه و چطور به صورت یک منشور و نامه‌ی مبرهن و واضح، با صورت و هیولایش، و با شکل و هیأتش؛ بلکه با صوت و صدایش درآمده است، آیا تخیل، نیاز و حاجت او را برآورده می‌کند، چه نوع تخیلی؟

اگر انسان وضعیت آن روز و آنچه که در آن موجود بوده و یا آنچه اساس و پایه‌ی آن را ایجاد کرده است، تصور و تجسم نماید، آن تجسم چگونه خواهد بود؟ و آیا آن صورت را تصدیق و تأیید می‌کند در حقیقت قرآن کریم شمه‌ای از اتفاقات و حوادث حادث در آن روز را نقل کرده و مختصری از کمیت و کیفیت آن را توضیح داده و اندکی از هیأت و نمای آن را محسوس و ظاهر و نمایان ساخته است، و برخی از مسائلی را که قرآن کریم بیان فرموده و علم در آخرین بیانات و تحقیقاتش و با مرتفع‌ترین و

اعلاترین جهشهایش به آن دسترسی پیدا کرده است. در حقیقت آنچه را که علم توفیق نیل و وصول به آن را حاصل کرده و فراهم دیده است. به خصوص درباره‌ی انسان و جسد و روح و کردار و گفتارش که مشیر به حقایق و واقعیتهایی از رستاخیز است که قرآن کریم از چهارده قرن پیش آن را متذکر گردیده و به آن اشاره داشته است.

خواننده‌ی گرامی گویی دائماً در فکر شما هستم. تا همه‌ی آنچه را که در مطالعات و تحقیقاتم در موضوع علم و دین به آن دست یافته و نایل آمده‌ام به شما عرضه دارم، تا شاید با تأسی و پیروی از آن به دورترین غرض و هدف خود رسیده و یا اکتفا نموده و قانع شوی.

این صفحات را با آخرین نکاتی که درباره‌ی قیامت مفهوم و استنباط کرده‌ام به شما تقدیم می‌دارم، تا به هر حال موجب تذکر و یادآوری برای فراهم آوردن زمینه‌ی تقویت روحی من و شما به سوی آخرت و انجام عمل و کار در ارتباط با آن روز شده و باعث برانگیخته کردن و ارشاد و هدایت ما به ایمان و محافظت از آن و دعوت به دین و تمسک بدان باشد.

از خداوند سبحان بلند مرتبه خواهانم که با بخشندگی و مهربانی، رحمت و مغفرت را به ما کرامت و ارزانی فرماید. و در حساب و کتاب روز موعود تخفیف و تسهیل کلی را شامل حال کرده و با عنایت خود ما را از عذابش رستگار فرماید و در موقع عرض و نمایش آن در روز قیامت ما را خوار و ذلیل ننماید.

«رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا
 رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ» (۱۹۳)
 رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا
 تُخْلِفُ الْمِيعَادَ» (آل عمران، آیه ۱۹۴-۱۹۳)

منادا چو سر داد یا رب ندا
 شنیدیم و دادیم آن را جواب
 بخدا یا ببخشا ز ما هر گناه
 پس از آنکه تسلیم کردیم جان
 خدایا به ما ده از آنچه بر آن
 بدادی تو وعده به پیغمبران
 ز ما دیده‌ی لطف خود بر مدار
 تو را وعده صدق است ای کردگار

صدق الله على العظيم و صدق رسوله النبي الكريم

«عبدالرزاق نوفل»